

Riigikogu väliskomisjoni istungi protokoll nr 203

Videosild, Tallinn, Toompea

Reede, 28. august 2026

Algus 9.30, lõpp 10.50

Juhataja: Marko Mihkelson (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ester Karuse, Henn Põlluaas, Luisa Värk

Komisjoni ametnikud: Birgit Keerd-Leppik (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudusid: Mart Helme, Eerik-Niiles Kross, Juku-Kalle Raid ja Urmas Reinsalu

Kutsutud: välisminister Margus Tsahkna, Välisministeeriumi diplomaatiline nõunik Mari-Liis Sulg, poliitikavaldkonna nõunik Maris Soone (1. päevakorrapunkt); kaitseminister Hanno Pevkur (2. päevakorrapunkt); Välisministeeriumi väliskaubanduspoliitika ja rahvusvaheliste majandusorganisatsioonide osakonna peadirektor Kenneth Kopamees ning lauaülem Eva-Lotta Mett (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Eesti seisukohad 1.-2. septembril 2026 toimuval Euroopa Liidu välisministrite mitteametlikul kohtumisel (Gymnich)
2. Eesti seisukohad 31. augustil - 1. septembril 2026 toimuval Euroopa Liidu kaitseministrite mitteametlikul kohtumisel
3. Eesti seisukoht Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, milles käsitletakse Armeenia toodete suhtes kohaldatavaid ajutisi kaubanduse liberaliseerimise meetmeid, eelnõu kohta - COM(2026) 348
4. Info ja muud küsimused

1. Eesti seisukohad 1.-2. septembril 2026 toimuval Euroopa Liidu välisministrite mitteametlikul kohtumisel (Gymnich)

Margus Tsahkna andis ülevaate 1.-2. septembril Iirimaa toimuva EL-i välisministrite mitteametliku kohtumise Eesti põhisõnumitest. Päevakorras on Vene agressioon Ukraina vastu ning olukord Lähis-Idas. Lisaks arutatakse EL-i välispoliitikatugevdamist. Ülevaade antakse Venemaa agressioonist Ukrainas, kus ukrainlaste peamiseks mureks on ees ootav talv ja talveks valmistumine. Venemaad tuleb jätkuvalt survestada sanktsioonipakettidega. Edasi liigutakse täieliku mereteenuste embargoga ja Venemaa külmutatud varade kasutusele võtmisega. Jätkub ka agressioonikuritegude eritribunali käivitamine. Laienemise osas on vaja avada järgmine peatükk. EL peaks võtma tulevaste Venemaa „riigiduma valimistega“ seoses tugeva seisukoha nende mittelegitiimsuse osas. Tehtud on ettepanekud EL-i välisteenistuse

tugevdamiseks. Tehtud on ettepanek koondada Euroopa Liidu välisteenistus (*European External Action Service*, EEAS) Euroopa Komisjoni alla, et EL-i välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja saaks täiemahulise rolli. Eesti toetab EL-i välispoliitika tugevdamise initsiatiivi, et EL-l oleks suurem jõuõlg, samas peab säilima konsensuspoliitika. EL-i välisesindused on Eesti jaoks tähtsad, see on täiendus Eesti enda välisesindustele võrgustikule. Minister lubas komisjoni informeerida edasistest arengutest. Samuti jätkatakse Lähis-Ida teemade osas ministrite vahel arutelu.

Marko Mihkelson uuris, mida oleks võimalik teha, et hoida teiste riikidega koostöös kultuurivaldkonnas ühtsust agressori survestamisest. **Margus Tsahkna** vastas, et võimalik on piirata Venemaaga koostööd tegevate organisatsioonide rahastust. Arutama peaks ka, kas kollektiivselt osaleda üritustel, kus Venemaa on esindatud. **Maris Soone** lisas, et Euroopa Komisjon on kindlate organisatsioonide rahastust juba piiranud näiteks rahastas EL Veneetsia biennaali. Hiljuti tegi Eesti koos üheksa riigiga ettepaneku, et piirata Venemaaga koostööd tegevate spordiorganisatsioonide toetusi.

Marko Mihkelson tõi välja, et Iirimaa jätkub alumiiniumi vedu, mis varustab Venemaa sõjatööstust. Ta märkis, et paraku on leitud alternatiiv Läti sadama näol vene vilja väljaveoks Mustalt merelt. **Margus Tsahkna** kommenteeris, et ta on alumiiniumi teemal suhelnud Iirimaa välisministriga. Ta tõdes, et tegemist pole sanktsioneeritud tegevusega ja rolli mängivad suured ärihuvid. Välisministeeriumi sanktsioonide osakond jälgib tähelepanelikult, mida saaks siseriiklikult ära teha.

Marko Mihkelson sõnas, et Eesti seisukohtades peaks tähelepanu pöörama 20. septembril Venemaal toimuvate „riigiduma valimiste“ ümber sõnastamisele, sest tegemist pole vabade valimistega. **Margus Tsahkna** nõustus, et sellele tegevusele peaks leidma teistsuguse nimetuse.

Marko Mihkelson uuris, kas Euroopa riikidel on valmisolek anda Ukrainale õhukaitsealast toetust. Ta lisas, et Venemaa taktika on pööratud Ukraina majanduse ja taristu vastu. **Margus Tsahkna** vastas, et mõned riigid on juba Ukrainat toetanud ja küsimus pole vaid rahas. Riike tuleb rohkem survestada, sest praegune toetus pole piisav.

Marko Mihkelson küsis, millist probleemi lahendatakse EL-i välisteenistuse tugevdamise näol ja uuris, milline on Eesti seisukoht kvalifitseeritud häälteenamuse rakendamisel sanktsioonide ja humanitaarpoliitika valdkondades. **Margus Tsahkna** vastas, et soov on muuta välisteenistus efektiivsemaks. Hetkel on keeruline rakendada EL-i ühtset välis- ja julgeolekupoliitikat konsensuspõhiselt. Arutelud käivad eelkõige ühehäälsuse ja võimu jaotuse osas. Ta lisas, et Eesti pole muutnud ühehäälsusnõude osas enda positsiooni, sest see nõuaks EL-i aluslepingu muutmist. Eesti huvides ei ole aluslepingu avamine. Lahenduseks võib olla delegeeritud otsus nagu on tehtud isikuvastaste sanktsioonide ja varilaevastiku puhul.

Marko Mihkelson sõnas, et Riigikogu väliskomisjon saab septembris ülevaate EL-i välispoliitika rakendamisest.

Margus Tsahkna märkis, et Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee (ÜRO-PA) tarvis valmistatakse ette Musta mere blokaadi käsitlevad seisukohad. See on seotud ka toidu julgeolekuga, mis kõnetab ka kaugemaid riike. ÜRO-PA seisukohtadega tuleb välisministeerium ka väliskomisjoni.

Otsustati:

1.1. Toetada Vabariigi Valitsuse varem esitatud seisukohti (konsensus: Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Värk).

2. Eesti seisukohad 31. augustil - 1. septembril 2026 toimuval Euroopa Liidu kaitseministrite mitteametlikul kohtumisel

Hanno Pevkur ütles, et 31. augustil-1.septembril toimub Iirimaal, Wicklow's EL-i välisasjade nõukogu mitteametlik kohtumine kaitseministrite formaadis. Päevakorras on Ukraina toetamine ja Euroopa kaitsevõime tugevdamine. Samuti annab Kõrge esindaja ülevaate olukorrast Lähis-Idas ja selle mõjust Euroopa julgeolekule ja kaitsele, sealhulgas ettevalmistustest Liibanonis tegutsemiseks ning merendusjulgeolekust, kuidas EL-i julgeoleku- ja kaitsealased meetmed saavad aidata kaasa elutähtsa meretaristu kaitsmisele. Ta andis ülevaate Eesti seisukohtadest.

Marko Mihkelson palus ülevaadet Elbridge Colby kirjast NATO liitlastele, mis käsitles Euroopa riikide valmisolekut võtta suurem vastutus oma kaitse tagamisel ja tema äsjasest kohtumisest NATO-s. **Hanno Pevkur** vastas, et kohtumisel Colby uusi sõnumeid ei andnud ja vastuskiri on koordineeritud teiste riikidega ning viitab sisus koostööle.

Marko Mihkelson sõnas, et Ukraina teemalise sessiooni alapealkiri on „EL-i julgeolekugarantiid Ukrainale“, kuid julgeolekugarantiid on siiski teine asi ja selle peaks ümber nimetama. **Hanno Pevkur** ütles, et Euroopas arutatakse julgeolekugarantiide all paljusid teemasid.

Marko Mihkelson märkis, et Ukrainale on väga oluline EL-i abilaen ja rahastuse küsimused. Ta uuris, kas riikidel on valmidus abistada Ukrainat õhukaitsega. **Hanno Pevkur** vastas, et liitlastel on abistamise valmidus olemas.

Marko Mihkelson ütles, et ukrainlastel on tulemas rasked ajad ja see võib mõjutada nende osalemist taastekonverentsil. Kaitsetööstuse tootmisvõimekus peab olema skaleeritav ja droonid on käimasoleva sõja kontekstis olulised. **Hanno Pevkur** kommenteeris Venemaa ründerelvade tootmisvõimekust.

Henn Põlluaas uuris, mida on Ukrainaga sõlmitud droonilepe Eestile kaasa toonud. **Hanno Pevkur** vastas, et Eesti tootmisse on tulnud juurde ukraina investeeringuid.

Otsustati:

2.1. Toetada Vabariigi Valitsuse varem esitatud seisukohti (konsensus: Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Värk).

3. Eesti seisukoht Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, milles käsitletakse Armeenia toodete suhtes kohaldatavaid ajutisi kaubanduse liberaliseerimise meetmeid, eelnõu kohta - COM(2026) 348

Kenneth Kopamees ütles, et Armeenia soovib hakata EL-ile rohkem oma tooteid müüma. Euroopa Komisjon on tulnud välja määrusega, mis peaks lihtsustama toodete jõudmist EL-i. Selle määruse ajendiks on Venemaa hiljutised karmimad nõuded Armeenia põllumajandustoodetele. Armeenia on otsinud uusi turge ja EL-i pakub neile alternatiivi. Armeenia soovil on plaanis kehtestada tollimaksuvabad soodustused kindlatele Armeenia toodetele. Hetkel puudub Armeenial vabakaubandusleping EL-iga, kuid EL-il oleks valmidus koheselt alustada vabakaubanduslepingu läbirääkimisi. Samas kuulub Armeenia Euraasia majandusliitu, sh Venemaaga tolliliitu, kust tuleb lahkuda enne EL-iga vabakaubanduslepingu arutelude algatamist. Eesti toetab Euroopa Komisjoni määrust ja seda on EL-is kiirelt menetletud. Septembri alguses peaks Euroopa Nõukogu määruse heaks kiitma ja hetkel pole ükski liikmesriik määrusele vastu. Mõju Eesti kaubavahetusele ei ole suur, samas ilmselt

kasvab kaubavahetus Armeeniaga. Armeenia peamine probleem on toodete EL-i transportimise logistika.

Marko Mihkelson sõnas, et Armeeniat tuleb toetada. Ta uuris, milline näeb välja Armeenia poliitiline arutelu Euraasia majandusliidust välja astumise osas. Armeenlastele peaks andma julgust otsuse langetamiseks. **Kenneth Kopamees** vastas, et Venemaa võib Armeenia liidust välja arvata. Siseriiklikult käivad arutelud liidust välja astumisest. Kahes tolliliidus ei saa riik korraga olla.

Marko Mihkelson küsis, kas arutatud on Armeenia toodete vedamist läbi Türgi. **Kenneth Kopamees** vastas, et Türgiga on suheldud, kuid tulevik näitab, kuidas logistika hakkab välja nägema. Geograafiliselt on Armeenia keerulises kohas.

Marko Mihkelson märkis, et Riigikogu väliskomisjonil on sügisel plaanis väisata Jerevani ja Bakuud.

Otsustati:

3.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohta (konsensus: Marko Mihkelson, Henn Põlluaas, Luisa Värk).

4. Info ja muud küsimused

Marko Mihkelson märkis, et on plaanis teha Riigikogu avalduse Ukraina võidu toetuseks ja Euroopa julgeoleku tugevdamiseks. Selleks kutsutakse kokku fraktsioonide esindajate töörühm 14. septembril.

Marko Mihkelson algatas arutelu väliskomisjoni sügisistungjärgu visiitide osas. Seda jätkatakse istungjärgu esimesel istungil.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marko Mihkelson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija